

Załącznik Nr 2

***PROGRAM USUWANIA WYROBÓW
ZAWIERAJĄCYCH AZBEST
Z TERENU POWIATU SKARŻYSKIEGO***

Skarżysko-Kamienna 2009

Spis treści:

1. Wstęp
2. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego
3. Przepisy prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest
4. Charakterystyka Powiatu Skarżyskiego
5. Ilość i stan wyrobów zawierający azbest na terenie Powiatu Skarżyskiego
6. Finansowe aspekty realizacji programu
7. Podsumowanie

Załączniki:

- A – Wykaz aktów prawnych
- B – Wykaz firm posiadających zezwolenie na usuwanie azbestu
- C – Wykaz składowisk przyjmujących odpady zawierające azbest

1. Wstęp

Azbest to grupa wielu minerałów, występujących w formie włóknistej. Nazwa ta dotyczy ogółu minerałów krzemionkowych tworzących włókna. Włókna azbestu cechują się nadzwyczajną wytrzymałością na rozciąganie, elastycznością i odpornością na działania czynników fizycznych i chemicznych. Produkty wykonane z azbestu są ognioodporne, kwasoodporne, odporne na korozję i mają właściwości dźwiękochłonne.

Na podstawie wykopalisk dokonanych w Finlandii stwierdzono, że azbest był stosowany już ok. 4500 lat temu. W Europie Południowej jest znany już od ponad 2500 lat. W XV-XIX wieku azbest dodawany był do różnych surowców w celu uzyskania knotów do świec, niepalnego papieru, skóry, wyrobów tekstylnych, płaszczy żołnierskich.

Dzięki unikalnym właściwościom, w kolejnych latach azbest był wykorzystywany jako surowiec do produkcji ponad 3000 wyrobów. Wykorzystywano go szczególnie w budownictwie jako: pokrycia dachowe, osłony elewacyjne ścian, przewody kominowe, rury wodociągowe i kanalizacyjne. Ze względu na złe przewodnictwo ciepła i prądu był wykorzystywany jako materiał izolacyjny. Poza tym był stosowany do produkcji sprzętu gospodarstwa domowego, a także produkcji farb, klejów, płytek podłogowych, smarów, pokostów, lepików, do filtrów w przemyśle piwowarskim i farmaceutycznym oraz wojskowych masek p/gazowych. Dzięki ogniotrwałości i izolacyjności termicznej stosowano go do wyrobu tkanin i farb ogniotrwałych.

Chryzolit, który jest uznawany za mniej szkodliwy jest nadal stosowany w USA. Aktualnie azbest wykorzystuje się do produkcji silników rakietowych w amerykańskim programie wahadłowców kosmicznych oraz w przemyśle okrętowym.

W Polsce brak jest złóż azbestu. Azbest wykorzystywany do produkcji był w przeszłości importowany z byłego ZSRR i Kanady. W latach siedemdziesiątych XX wieku sprowadzano rocznie nawet ok. 100 tys. ton azbestu, z czego ok. 85 % wykorzystywano do produkcji pokryć dachowych i elewacji budynków. Pozostały azbest był stosowany do: produkcji rur azbestowo-cementowych (ilość szacuje się na około 600 tys. ton), w hutnictwie i przemyśle ceramicznym (ok. 60 tys. ton). Masę wyrobów małogabarytowych, będących w użyciu ocenia się na 100 tys. ton.

Azbest stanowi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi. Pył jaki powstaje podczas wydobywania i przerobu azbestu, a także podczas użytkowania wyrobów zawierających ten materiał, należy do bardzo niebezpiecznych trucizn. W „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych

na terytorium Polski”, który został przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 maja 2002 r. został umieszczony zapis nakazujący usunięcie azbestu ze wszystkich obiektów w kraju do końca 2032 roku.

Podstawowym celem programu jest oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest, wyeliminowanie spowodowanych azbestem negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski, a także sukcesywna likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko w terminie do 2032 r.

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Skarżyskiego określa zasady wspierania przedsięwzięć związanych z realizacją ogólnopolskiego programu na terenie powiatu i stanowi realizację zadania zapisanego w Planie Gospodarki Odpadami dla Powiatu Skarżyskiego.

Celem programu jest:

- spowodowanie oczyszczenia obszaru powiatu z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych dla mieszkańców powiatu spowodowanych azbestem
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- pomoc mieszkańcom powiatu w realizacji kosztownej wymiany płyt cementowo – azbestowych zgodnie z przepisami prawa.

2. Szkodliwość azbestu dla zdrowia ludzkiego

Wyroby zawierające azbest klasyfikowane są w dwóch klasach, przyjmując jako kryterium zawartość azbestu, stosowane spoivo oraz gęstość objętościową wyrobu.

•**Klasa I** obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez

pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe.

• **Klasa II** obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste oraz płyty azbestowo-cementowe „karo” stosowane jako pokrycia dachowe, szczególnie na terenach wiejskich oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich.

Chorobotwórcze działanie azbestu jest wynikiem wdychania włókien zawieszonych w powietrzu. Biologiczna agresywność pyłu azbestu zależy od stopnia penetracji i ilości włókien w dolnej części układu oddechowego. Wyroby azbestowe stwarzają zagrożenie dopiero wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Dochodzi do tego najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, a także wskutek naruszania struktury wyrobu.

Szkodliwość włókien azbestowych zależy od długości i średnicy włókien. Większe włókna są mniej szkodliwe, gdyż w większości zatrzymują się w górnych drogach oddechowych, skąd są usuwane przez rzęski. Włókna bardzo drobne są usuwane przez system odpornościowy. Najbardziej niebezpieczne dla organizmu ludzkiego są włókna o długości >5µm i średnicy <3 µm, przenikają one do dolnych dróg oddechowych, wbijają się w do płuca i w wyniku wieloletniego podrażnienia komórek wywołują nowotwory. Włókna takie powstają najczęściej podczas ścierania wykładzin hamulcowych i sprzęgłowych samochodów starszego typu.

Pojawienie się patologii będących następstwem ekspozycji na pył azbestu jest uzależnione od rodzaju ekspozycji. Ekspozycja może być: zawodowa, parazawodowa i środowiskowa. Różnią się one wielkością stężeń włókien, rozmiarami włókien, długością trwania narażenia, skutkami dla zdrowia i wielkością ryzyka wystąpienia nowotworów złośliwych. Narażenie zawodowe na pył może być przyczyną chorób takich jak:

- **pylica azbestowa (azbestoza)** – jest to śródmiąższowe zwłóknienie tkanki płucnej z obecnością ciałek lub włókien azbestowych. Ciężkość

azbestozy zależy od kumulowanej dawki włókien azbestu i okresu jaki upłynął od pierwszego narażenia. Procesy zwłóknieniowe przebiegają bardzo wolno – objawy kliniczne pojawiają się najczęściej dopiero po 10 latach. Choroba ta przejawia się suchym, męczącym kaszlem, dusznością wysiłkową, bólami w klatce piersiowej oraz objawami nieżyty oskrzeli i rozedmy płuc.

- **zmiany opłucnowe** – występują już przy niewielkim narażeniu na włókna azbestowe. Mogą występować pod postacią blaszek, zgrubień i odczynów wysiękowych. Zgrubienia opłucnej towarzyszą zwykle procesom zwłóknienia sąsiadującej tkanki. Zmiany opłucnowe powodują ograniczenie funkcjonowania płuc, a także zwiększają ryzyko zachorowania na raka oskrzeli i międzybłoniaka opłucnej.
- **rak płuc** – to najpowszechniejszy nowotwór wywołany przez azbest. Azbestowe zmiany nowotworowe mają tendencję do umiejscowienia się w dolnej części płuca, w przeciwieństwie do innych nowotworów, które w większości umiejscawiają się w górnej części płuca. Ekspozycja na azbest powoduje powstawanie międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej. Choroba ta jest postępująca i prowadzi do śmierci. Okres rozwoju może wynosić nawet 25 – 40 lat, a śmierć następuje po dwóch latach od wystąpienia objawów. Nowotwór rozwija się najczęściej u osób zawodowo narażonych na kontakt z azbestem, a także u osób mieszkających w okolicach kopalni i zakładów przetwórstwa azbestu. Najczęściej raka płuc wywołuje azbest amfibolowy. Ilość wykrywanych tego typu nowotworów zwiększa się o około 10% rocznie.
- **międzybłoniak opłucnej** – jest to rzadko występujący nowotwór złośliwy. Jest to choroba trudna do zdiagnozowania, charakteryzująca się wysoką śmiertelnością oraz krótką przeżywalnością wynoszącą około jednego roku od momentu wystąpienia najczęstszych objawów klinicznych w postaci trudności oddechowych, bólów w klatce piersiowej, kaszlu, wysięku w jamie opłucnej. Nowotwór ten występuje najczęściej u osób powyżej 65 roku życia. W Polsce z powodu międzybłoniaka opłucnej umiera rocznie około 120 osób.

W ekspozycji parazawodowej i środowiskowej na pył azbestu głównym skutkiem jest międzybłoniak opłucnej i wzrost ryzyka raka płuca.

3. Przepisy prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest

Regulacje prawne dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami zawierającymi azbest, począwszy od realizacji obowiązku dokonania przeglądu technicznego tych wyrobów do zdeponowania wytworzonych odpadów na składowisku, są zamieszczone w aktach prawnych które przedstawiono w **załączniku A**.

Polskie prawodawstwo dopuszcza wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest w użytkowanych budynkach, instalacjach lub urządzeniach do końca grudnia 2032 roku. W sposób szczegółowy określa również wymagania dotyczące postępowania z wyrobami i odpadami azbestowymi, obowiązki organów administracji, a także właścicieli i zarządców nieruchomości w tym zakresie oraz obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest. Podstawowe obowiązki organów samorządowych, właścicieli i zarządców nieruchomości oraz przedsiębiorców prowadzących działalność, w wyniku której powstają odpady zawierające azbest, przedstawiono poniżej.

Obowiązki powiatu:

- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu...” na terenie powiatu oraz ich przekazywanie samorządowi województwa,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządami gminnymi, w zakresie zadań wynikających z „Programu...”,
- współpraca z lokalnymi mediami, szczególnie dla pobudzenia odpowiednich inicjatyw społecznych i przedstawiania opinii,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „Program...”,
- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiatowych planach gospodarki odpadami,
- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 2 kwietnia 2004r.
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest,

- nadzorowanie wykorzystania przyznanych środków finansowych,
- prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, w stosunku do uboższych właścicieli obiektów. Częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat – inicjowanie i organizowanie innych form pomocy dla mieszkańców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Obowiązki gminy:

- opracowanie, przyjęcie i aktualizacja planu gospodarki odpadami (z uwzględnieniem problematyki usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest),
- gromadzenie informacji przekazywanych przez osoby fizyczne (właścicieli i zarządców nieruchomości) o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
- przedkładanie marszałkowi województwa informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, w tym azbestu,
- zatwierdzanie programów gospodarki odpadami niebezpiecznymi (w tym odpadami zawierającymi azbest),
- prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, w stosunku do uboższych właścicieli obiektów. Częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat – inicjowanie i organizowanie innych form pomocy dla mieszkańców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest.

Obowiązki właścicieli, zarządców lub użytkowników nieruchomości:

- kontrola wyrobów zawierających azbest znajdujących się w obiektach, urządzeniach budowlanych, urządzeniach przemysłowych lub innych miejscach zawierających azbest,
- usuwanie wyrobów zawierających azbest zakwalifikowanych zgodnie z oceną do wymiany na skutek nadmiernego zużycia wyrobu lub jego uszkodzenia,
- przegląd i oznakowanie, w sposób przewidziany przez prawo, miejsc, w których był lub jest wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest,
- sporządzenie inwentaryzacji zastosowanych wyrobów zawierających azbest poprzez sporządzenie spisu z natury,

- sporządzenie i przedłożenie marszałkowi województwa (dot. przedsiębiorców) lub wójtowi gminy (dot. osób fizycznych niebędących przedsiębiorcami) oraz aktualizacja informacji o :
 - wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania,
 - wyrobach zawierających azbest, których wykorzystanie zastało zakończone.

Obowiązki wykonawców prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest:

- uzyskanie pozwolenia, decyzji zatwierdzającej program gospodarowania odpadami niebezpiecznymi albo złożenie organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi (zależnie od ilości wytwarzanych odpadów),
- przeszkolenie przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników i osób kierujących lub nadzorujących, w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu tych wyrobów oraz w zakresie przestrzegania procedur dotyczących bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- opracowanie przed rozpoczęciem prac szczegółowego planu prac usuwania wyrobów zawierających azbest, obejmującego w szczególności:
 - identyfikację azbestu w przewidzianych do usunięcia materiałach, na podstawie udokumentowanej informacji od właściciela lub zarządcy obiektu albo też na podstawie badań przeprowadzonych przez akredytowane laboratorium,
 - informacje o metodach wykonywania planowanych prac,
 - zakres niezbędnych zabezpieczeń pracowników oraz środowiska przed narażeniem na szkodliwość emisji azbestu, w tym problematykę określoną przepisami dotyczącymi planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia,
 - ustalenie niezbędnego dla rodzaju wykonywanych prac monitoringu powietrza;
 - posiadanie niezbędnego wyposażenia technicznego i socjalnego zapewniającego prowadzenie określonych planem prac oraz zabezpieczeń pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu,
 - zgłoszenie prac polegających na zabezpieczeniu lub usunięciu wyrobów zawierających azbest z obiektu, urządzenia budowlanego lub instalacji

przemysłowej, właściwemu organowi nadzoru budowlanego oraz właściwemu okręgowemu inspektorowi pracy,

- zapewnienie warunków bezpiecznego usuwania wyrobów zawierających azbest z miejsca ich występowania w sposób określony w § 8 rozporządzenia Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 kwietnia 2004r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest,
- złożenie właścicielowi, użytkownikowi wieczystemu lub zarządcy nieruchomości, urzędnika budowlanego, instalacji przemysłowej lub innego miejsca zawierającego azbest, pisemnego oświadczenia o prawidłowości wykonania prac oraz o oczyszczeniu terenu z pyłu azbestowego, z zachowaniem właściwych przepisów technicznych i sanitarnych.

Warunkiem koniecznym bezpiecznego dla ludzi i środowiska użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest jest rzetelnie sporządzona inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest i ocena ich stanu, określająca, w zależności od rodzaju, stanu i sposobu zastosowania azbestu, stopień pilności wymiany wyrobów zawierających azbest.

W rozporządzeniach Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 23 października 2003r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest oraz z dnia 2 kwietnia 2004 w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest, założono wykonanie inwentaryzacji oraz dokonanie oceny stanu wyrobów zawierających azbest na 2004r. Od tego też roku właściciele i zarządcy obiektów zobligowani są do przekazywania marszałkowi województwa i wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania oraz informacji o wyrobach, których wykorzystanie zakończono.

Przepisy w sposób bezpośredni nie precyzują, kto może być wykonawcą prac polegających na zabezpieczeniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest, biorąc jednak pod uwagę obowiązki jakie postawiono przed wykonawcą, wnioskować należy, że tego typu prace powinna wykonywać wyspecjalizowana jednostka posiadająca stosowne zezwolenia oraz wyposażenie techniczne i socjalne, zapewniające prowadzenie prac oraz odpowiednie zabezpieczenie pracowników i środowiska przed narażeniem na działanie azbestu.

W przypadkach nieprzestrzegania nałożonych na jednostki organizacyjne i osoby fizyczne obowiązków w zakresie bezpiecznego wykorzystania i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz obowiązków sprawozdawczości

w tym zakresie mają zastosowanie zapisy tytułu VI ustawy z dnia 27 kwietnia 2001r. Prawo ochrony środowiska. Przewidują one w takich przypadkach odpowiedzialność karną tj. kary aresztu, ograniczenia wolności lub grzywny orzekane na podstawie przepisów kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz odpowiedzialność administracyjną poprzez wstrzymanie prowadzonej przez podmiot korzystający ze środowiska lub osobę fizyczną działalności powodującej pogorszenie stanu środowiska w znacznych rozmiarach lub zagrażającej życiu lub zdrowiu ludzi.

Ponadto do odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko, w tym również powstałe w wyniku postępowania z wyrobami zawierającymi azbest, mają zastosowanie przepisy kodeksu cywilnego.

4. Charakterystyka Powiatu Skarżyskiego

Powiat Skarżyski położony jest w centralno-północnej części województwa świętokrzyskiego. Graniczy z powiatami województwa świętokrzyskiego: starachowickim, koneckim, i kieleckim, oraz województwa mazowieckiego: z powiatem szydlowieckim. Powiat Skarżyski tworzy 5 gmin:

- Skarżysko-Kamienna – gmina miejska, jednocześnie miasto powiatowe,
- Suchedniów – gmina miejsko-wiejska,
- gminy wiejskie: Bliżyn, Łączna i Skarżysko Kościelne.

Powierzchnia ogólna powiatu wynosi 395,53 km². Powiat Skarżyski liczy ogółem 79.684 mieszkańców, największe skupiska ludności występują w miastach i miejscowościach będących siedzibami gmin.

Powiat jest korzystnie ulokowany pod względem komunikacyjnym – krzyżują się tu znaczące szlaki komunikacyjne: droga ekspresowa Nr 7 wiodąca z Gdańska przez Warszawę, Skarżysko-Kamienną i Kraków do granicy ze Słowacją oraz droga Nr 42 na kierunku Łódź – Skarżysko – Kamienna - Rzeszów, łącząca równocześnie największe przemysłowe miasta północy województwa świętokrzyskiego.

Demografia

Powiat Skarżyski (wg stanu na 31.12.2008 r.) liczy 79.684 mieszkańców, w tym: w miastach 57.164 osób, na terenach wiejskich 22.520 osób.

Dane statystyczne dotyczące sytuacji demograficznej w powiecie skarżyskim przedstawiają poniższe zestawienia:

Liczba ludności powiatu i gmin wchodzących w skład powiatu w latach 2004 – 2008:

<i>Gmina</i>	2004	2005	2006	2007	2008
Skarżysko-Kamienna	49745	49416	48957	48500	48175
Suchedniów	11029	10954	10864	10825	10977
w tym: miasto	9069	9004	8924	8876	8989
wieś	1950	1950	1940	1949	1988
Bliżyn	8908	8864	8787	8762	8699
Łączna	5412	5394	5408	5423	5422
Skarżysko Kościelne	6430	6412	6383	6422	6411
Razem	81524	81040	80399	79932	79684

*dane Urzędów Gmin

Wskaźniki demograficzne w gminach Powiatu Skarżyskiego w roku 2007:

<i>Gmina</i>	<i>Przyrost naturalny</i>	<i>Saldo migracji</i>	<i>Ludność na 1 km²</i>	<i>Kobiety na 100 mężczyzn</i>
Skarżysko-Kamienna	-147	-177	748	112
Suchedniów	-44	-37	143	107
Bliżyn	-47	9	60	103
Łączna	-19	18	86	102
Skarżysko Kościelne	0	-15	116	103

*dane GUS, 2007

Wskaźnik dla powiatu wynosi: dla przyrostu naturalnego -257 osób (-3,2‰), dla salda migracji -202 osób. Ludność na 1km² – 199, kobiety na 100 mężczyzn – 109 osób.

Mieszkalnictwo

Jakość i komfort mieszkań na terenie gminy systematycznie się poprawia, wzrasta liczba mieszkań i ich standard.

Na terenie województwa świętokrzyskiego znajduje się ogółem 417.601 mieszkań o powierzchni 29.639.875 m², w tym w powiecie skarżyskim 29.229 mieszkań o powierzchni 1.085.902 m².

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w województwie wynosi 71 m², w powiecie 61,1 m², przeciętna powierzchnia na 1 osobę w województwie wynosi 23,2 m², a w powiecie 22,6 m².

Liczba mieszkań i powierzchnia użytkowa mieszkań w gminach powiatu:

<i>Gmina</i>	<i>Liczba mieszkań</i>	<i>Powierzchnia (tys. m²)</i>	<i>Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania (m²)</i>	<i>Przeciętna powierzchnia na 1 osobę (m²)</i>
Skarżysko-Kamienna	19.089	1.085.902	56,9	22,4
Suchedniów	3.879	258.195	66,6	24,0
Blizyn	2.772	188.724	68,1	22,0
Łączna	1.610	112.741	70,0	21,4
Skarżysko Kościelne	1.949	143.553	73,7	23,2

*GUS, 2007

Rolnictwo

Rozwój rolnictwa uzależniony jest głównie od warunków przyrodniczych (klimat, ukształtowanie terenu i gleby) oraz poza przyrodniczych (struktura wielkości gospodarstw rolnych, forma własności gospodarstw oraz mechanizacja rolnictwa) jakie na nim występują. Ze względu na niedostępność do aktualnych danych statystycznych ocena obecnej sytuacji rolnictwa jest utrudniona. Po raz ostatni szczegółowych informacji dostarczył przeprowadzony w 2002 roku Powszechny Spis Rolny.

Obszar powiatu jest zróżnicowany pod względem klas bonitacyjnych gleb. Gleby są raczej słabe, do klas bonitacyjnych IV, V, VI należy ok. 64% ogółu gruntów rolnych, a do klas najwyższych ok. 3,6%. Działalność rolniczą prowadzi ok. 3600 gospodarstw. Największą grupę tworzą gospodarstwa

o powierzchni od 1 do 5 ha, które stanowią 98% wszystkich gospodarstw. Zdecydowanie największą powierzchnię upraw zbożowych zajmuje żyto (56,3%) i owies, które stanowią podstawową uprawę w gminach Łączna i Skarżysko Kościelne. Uprawa ziemniaków zajmuje 540 ha.

Środowisko przyrodnicze

W powiecie skarżyskim lesistość wynosi 56,80 % powierzchni, czyli 22.975,8 ha. Największe kompleksy leśne występują w gminach Bliżyn, Suchedniów i Łączna.

Na terenie Powiatu Skarżyskiego występują indywidualne formy ochrony przyrody funkcjonujące w ramach Wielkoprzestrzennego Systemu Obszarów Chronionych, który tworzą:

- Świętokrzyski Park Narodowy,
- 2 parki krajobrazowe: Suchedniowsko-Oblęgorski Park Krajobrazowy, Sieradowicki Park Krajobrazowy,
- Obszary Chronionego Krajobrazu: Podkielecki Obszar Chronionego Krajobrazu, Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Kamiennej, Suchedniowsko-Oblęgorski Obszar Chronionego Krajobrazu, Sieradowicki Obszar Chronionego Krajobrazu, Konecko-Łopuszański Obszar Chronionego Krajobrazu,
- 3 rezerwaty przyrody: Ciehostowice, Świnia Góra i Dalejów,
- 1 rezerwat archeologiczny: „Rydno”,
- 2 tereny wyznaczone do Europejskiej Sieci Ekologicznej Natura 2000 „Lasy Suchedniowskie”, „Dolina Krasnej”, „Łysogóry”,
- proponowane obszary Natura 2000: „Ostoja Sieradowicka”, „Lasy Skarżyskie”, „Ostoja Barcza”, „Uroczysko Pięty”, „Dolina Czarnej”.

Ponadto występują tu wiele pomników przyrody i zabytków kultury.

Powierzchnia obszarów prawnie chronionych na terenie Powiatu Skarżyskiego w roku 2008 wynosi ogółem 29.996 ha, w tym:

- parki narodowe – 527,1 ha,
- rezerwaty przyrody – 145,9 ha,
- parki krajobrazowe ogółem – 13.303 ha (parki krajobrazowe rezerwaty i pozostałe formy ochrony przyrody – 146,4 ha),
- obszary chronionego krajobrazu – 16.165,9 ha (obszary chronionego krajobrazu rezerwaty i pozostałe formy ochrony przyrody 10,2 ha),
- użytki ekologiczne 10,7 ha.

Hydrografia

Powiat Skarżyski leży na obszarze czterech zlewni drugiego rzędu. Rzeki te to: Kamienna, (obejmująca ok. 85% powierzchni powiatu), Pilica, Iłzanka i Nida.

Ponadto zachodnia część powiatu (rejon Świniej Góry) odwadniana jest przez rzekę Krasną z dopływami należy do zlewni Pilicy. Do zlewni Iłżanki należy ciek wypływający z rejonu wsi Kierz Niedźwiedzi. Do zlewni Lubrzanki należą cieki spływające z południowych stoków Pasma Klownowskiego.

Obecnie na terenie Powiatu Skarżyskiego istnieją 3 zbiorniki retencyjne: „Rejów” w Skarżysku-Kamiennej i „Suchedniów” w Suchedniowie na rzece Kamiennej oraz „Mostki” (gm. Suchedniów) na rzece Żarnówce i zbiornik „Jaśle” w Łącznej na rzece Jaślana.

Na obszarze Powiatu Skarżyskiego wody podziemne występują w poziomach: sylursko- dewońskim, triasowym, jurajskim i czwartorzędowym.

Na terenie powiatu znajdują się o Główne Zbiorniki Wód Podziemnych: nr 415 – Górna Kamienna oraz 414 – Zagnańsk i w niewielkim fragmencie nr 419 – Bodzentyn.

5. Ilość i stan wyrobów zawierający azbest na terenie Powiatu Skarżyskiego

Na terenie Powiatu Skarżyskiego dokonano inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest. Na podstawie informacji o wyrobach zawierających azbest i miejscu ich wykorzystywania, zgłoszonych do Urzędów Gmin przez właścicieli i zarządców nieruchomości, określono ilości oraz miejsca występowania takich wyrobów na terenie powiatu.

Zebrane informacje przedstawiono w poniższej tabeli.

Ilość odpadów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie Powiatu Skarżyskiego:

<i>Lp.</i>	<i>Gminy</i>	<i>Ilość zinwentaryzowanych odpadów zawierających azbest [m²]</i>
1.	Bliżyn	467 000
2.	Łączna	16 000
3.	Skarżysko Kościelne	233 413
4.	Skarżysko-Kamienna	114 382
5.	Suchedniów	179 423
Razem		1 010 218

* informacje uzyskane z Urzędów Gmin

Na terenie Powiatu Skarżyskiego program usuwania azbestu opracowały gminy: Suchedniów, Skarżysko-Kamienna, Skarżysko Kościelne i Bliżyn.

6. Finansowe aspekty realizacji programu

Głównym źródłem finansowania unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych są środki własne Gminy, do których zalicza się także Gminny Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Innym sposobem finansowania inwestycji są źródła obce.

Dotacje i kredyty krajowe

Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 Nr 25, poz. 150 z późn. zm.) określa zasady funkcjonowania narodowego, wojewódzkich, powiatowych i gminnych funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Środki **gminnych funduszy** zgodnie z art. 406 wyżej wymienionej Ustawy przeznaczone są na:

- 1) edukację ekologiczną oraz propagowanie działań proekologicznych i zasady zrównoważonego rozwoju;
- 2) wspomaganie realizacji zadań państwowego monitoringu środowiska;
- 3) wspomaganie innych systemów kontrolnych i pomiarowych oraz badań stanu środowiska, a także systemów pomiarowych zużycia wody i ciepła;
- 3a) wspomaganie systemów gromadzenia i przetwarzania danych związanych z dostępem do informacji o środowisku;
- 4) realizowanie zadań modernizacyjnych i inwestycyjnych, służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, w tym instalacji lub urządzeń ochrony przeciwpowodziowej i obiektów małej retencji wodnej;
- 5) przedsięwzięcia związane z ochroną przyrody, w tym urządzenie i utrzymanie terenów zieleni, zadrzewień, zakrzewień oraz parków;
- 6) przedsięwzięcia związane z gospodarką odpadami i ochroną powierzchni ziemi;
- 7) przedsięwzięcia związane z ochroną powietrza;
- 7a) przedsięwzięcia związane z ochroną wód;
- 8) profilaktykę zdrowotną dzieci na obszarach, na których występują przekroczenia standardów jakości środowiska;

- 9) wspieranie wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnej oraz pomoc przy wprowadzaniu bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii;
- 9a) wspieranie działalności związanej z wytwarzaniem biokomponentów i biopaliw ciekłych,
- 10) wspieranie ekologicznych form transportu;
- 11) działania z zakresu rolnictwa ekologicznego bezpośrednio oddziałujące na stan gleby, powietrza i wód, w szczególności na prowadzenie gospodarstw rolnych produkujących metodami ekologicznymi położonych na obszarach szczególnie chronionych na podstawie przepisów ustawy o ochronie przyrody;
- 12) inne zadania ustalone przez radę gminy, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki **powiatowych funduszy** przeznacza się na wspomaganie działalności wymienionej powyżej (w pkt 1-11), a także na:

- 1) prowadzenie obserwacji terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy,
- 2) inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Środki **Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** mogą być przeznaczone m.in. na wspomaganie działalności w zakresie:

- dofinansowywanie inwestycji ekologicznych realizowanych ze środków pochodzących z Unii Europejskiej oraz funduszy krajowych,
- badań, upowszechniania ich wyników, a także postępu technicznego w zakresie ochrony środowiska i gospodarki wodnej,
- zapobiegania lub usuwania skutków zanieczyszczenia środowiska, w przypadku gdy nie można ustalić podmiotu za nie odpowiedzialnego,
- innych zadań służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikających z zasady zrównoważonego rozwoju, ustalonych w planach działalności wojewódzkich funduszy, w tym na programy ochrony środowiska, programy ochrony powietrza, programy ochrony przed hałasem, plany gospodarki odpadami, plany działań krótkoterminowych, a także na realizację powyższych planów i programów.

Fundusze Unii Europejskiej

Narodowa Strategia Spójności (Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia) jest to dokument określający system wykorzystania oraz wdrażania funduszy unijnych:

- Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- Europejskiego Funduszu Społecznego,
- Funduszu Spójności.

Cele Narodowej Strategii Spójności będą realizowane za pomocą Programów Operacyjnych oraz Regionalnych Programów Operacyjnych:

- a) Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej,
- b) Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko,
- c) Program Operacyjny Kapitał Ludzki,
- d) Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka,
- e) Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej,
- f) Program Operacyjny Pomoc Techniczna,
- g) 16 Regionalnych Programów Operacyjnych – każde z szesnastu województw w latach 2007-2013 będzie realizowało własny program operacyjny, finansowany przez Europejski Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Dofinansowanie do usuwania wyrobów zawierających azbest w poszczególnych gminach Powiatu Skarżyskiego odbywać się będzie ze środków:

- Budżetu Gminy,
- Wojewódzkiego, Powiatowego i Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Środków RPO,
- Środków z fundacji i funduszy wspierających działania z zakresu usuwania azbestu;

W celu uzyskania dofinansowania do usuwania wyrobów zawierających azbest Gminy Powiatu Skarżyskiego będą mogły składać wnioski do Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zasady wspierania

działań z zakresu unieszkodliwiania azbestu określają gminne programy usuwania wyrobów zawierających azbest.

Wysokość udziału finansowego Powiatu zależna będzie od możliwości finansowych w danym roku budżetowym. Środki przekazywane będą na konto Gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zgodnie z regulaminem PFOŚiGW.

Dla oszacowania kosztów zadania z informacji przedstawionych w Gminnych programach usuwania wyrobów azbestowych, przyjęto następujące jednostkowe koszty wykonania w/w usług:

Średni koszt demontażu 1 m² płyty azbestowo-cementowej – 8 zł

Średni koszt opakowania i transportu - 5 zł/Mg/km

Średni koszt składowania płyt – 300 zł/Mg

Do obliczeń przyjęto, że odpady azbestowe będą składowane na składowisku w miejscowości Dobrów gmina Tuczępy. Powierzchnia tego składowiska wynosi 7,26 ha, całkowita objętość - 175 543 m³. Zakłada się, że składowisko to zabezpieczy potrzeby województwa świętokrzyskiego do ok. 2018 r.

Przy powyższych założeniach koszt demontażu, transportu i składowania 1m² płyty azbestowo-cementowej wyniesie około 20 zł (koszt szacunkowy).

Na terenie Powiatu Skarżyskiego znajduje się około 1 010 218 m² płyt azbestowych. Realizacja całego procesu usuwania azbestu potrwa do końca 2032 roku, więc średniorocznie powinno zostać usunięte około 440 tys. m² płyt azbestowych. W latach 2009-2013 przewiduje się usunięcie około 1500 tys. m² azbestu znajdujących się na budynkach i budowlach.

Według wyliczeń ogólny koszt usunięcia wyrobów azbestowo cementowych z Powiatu Skarżyskiego wyniesie: 1 010 218 m² × 20 zł/ m² = 20 204 360 zł.

Nakłady finansowe konieczne do poniesienia dla zdjęcia pokrycia dachowego, wykonanego z materiałów zawierających azbest, na terenie prywatnej posesji, oraz koszty transportu powstałych odpadów zawierających azbest do miejsca ich unieszkodliwienia ponosi właściciel posesji. Jednak koszty te wraz z kosztami unieszkodliwienia odpadów azbestowych mogą być pokryte m.in. z funduszy gminnych oraz funduszy unijnych w całości lub części.

Szczegółowe zasady dofinansowania do poniesionych kosztów usuwania azbestu dla właścicieli nieruchomości określone zostaną w Programach usuwania wyrobów zawierających azbest oraz w Regulaminach udzielania dofinansowania oddzielnie w każdej gminie Powiatu Skarżyskiego.

Należy podkreślić, że podmioty prowadzące roboty demontażowe, transport i utylizację odpadów zawierających azbest, zgodnie z przepisami prawa, powinny posiadać odpowiednie pozwolenia. Mieszkańcy chcący usunąć odpady azbestowe mogą wybrać firmę, posiadającą zezwolenie na wykonywanie ww. prac. Wykaz firm posiadających decyzję w sprawie zatwierdzenia programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi zawierającymi azbest powstającymi w wyniku przeprowadzanych prac remontowo – budowlanym na terenie Powiatu Skarżyskiego znajduje się w **załączniku B**.

Poniższa tabela przedstawia harmonogram rzeczowy programu

Harmonogram rzeczowy na lata 2009-2032

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji
1.	Opracowanie „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest”	2009
2.	Udzielanie dofinansowania ze środków powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do kosztów usuwania odpadów zawierających azbest, z obiektów budowlanych położonych na terenie powiatu	2009-2032
3.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest	2009-2032
4.	Realizacja „Programu...”	2009-2032
5.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	2009-2032
6.	Monitoring i ocena realizacji „Programu...” w ramach Powiatowego Planu Gospodarki Odpadami	2009-2032

7. Podsumowanie

Pomimo wprowadzenia zakazu stosowania azbestu w nowych budynkach i technologiach będzie on elementem struktury wielu obiektów jako materiał wbudowany jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że nie jest szkodliwa sama obecność w budynku materiałów zawierających azbest. Niebezpieczeństwo pojawia się w wyniku nieprawidłowego obchodzenia się z tymi elementami, na skutek czego mogą one stać się niebezpieczne będąc źródłem emisji włókien azbestowych do powietrza.

Bardzo ważne jest zastosowanie się właścicieli i zarządców obiektów budowlanych do obowiązku prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest oraz przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu. Pozwoli to na uzyskanie pełnej wiedzy na ten temat i podejmowanie przez jednostki samorządowe skutecznych działań mających na celu pomoc właścicielom obiektów w usuwaniu i unieszkodliwianiu azbestu. Istotna jest również świadomość przedsiębiorców wykonujących prace związane z usuwaniem wyrobów zawierających azbest. Wykonywanie tych prac wyłącznie przez wyspecjalizowane i uprawnione w tym zakresie firmy, pozwoli wyeliminować zagrożenie wynikające z nieprawidłowego ich prowadzenia. Z tego względu jednym z głównych celów niniejszego programu jest przybliżenie jak najszerszym kręgom społeczeństwa problematyki bezpiecznej eksploatacji i usuwania wyrobów zawierających azbest.

Zaproponowana przez Gminy forma dofinansowania dla właścicieli obiektów i urządzeń zawierających azbest, stawia jako warunek pomocy, spełnienie wszystkich wymogów formalnych dotyczących informowania o tych wyrobach oraz prowadzenia prac przy usuwaniu azbestu. Upowszechnienie programu będzie skutkowało podnoszeniem świadomości społeczności lokalnej w zakresie zagrożeń związanych z eksploatacją i usuwaniem azbestu. Przewidujemy, że w następnych latach Gminy będą otrzymywać coraz więcej zgłoszeń o miejscach występowania azbestu, co przyczyni się do lepszej wiedzy na temat ilości azbestu. Pozwoli to lepiej poznać potrzeby w tym zakresie, precyzyjniej planować środki niezbędne do wydania na ten cel oraz stopniowo wyeliminować wyroby azbestowe z naszego otoczenia, co jest celem programu.

Załącznik A

**WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH
regulujących postępowanie z wyrobami i odpadami zawierającymi
azbest**

USTAWY

- 1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane** (Dz. U. z 2006 r. Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.)
- 2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest** (tj. Dz. U. z 2004 r. Nr 3, poz. 20, z późn. zm.)
- 3. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych** (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.)
- 4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach** (tj. Dz. U. z 2007 r. Nr 39 poz. 251 z późn. zm.)
- 5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska** (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150 z późn. zm.)
- 6. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz zmianie niektórych ustaw** (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z późn. zm.)
- 7. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych** (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.)

ROZPORZĄDZENIA:

- 1. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów** (Dz. U. Nr 112, poz. 1206)
- 2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych** (Dz. U. Nr 101, poz. 686)
- 3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia z dnia 25 maja 2007r. w sprawie zasad sporządzania raportu wojewódzkiego** (Dz. U. Nr 101, poz. 688)

- 4. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595)**
- 5. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833)**
- 6. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2003 r. Nr 1, poz. 12)**
- 7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. Nr 220, poz. 1858)**
- 8. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 236, poz. 1986)**
- 9. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011 z późn. zm.)**
- 10. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003r. w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126)**
- 11. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r. w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876)**
- 12. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71 poz. 649)**
- 13. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2004 r. w sprawie określenia rodzajów przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko oraz szczegółowych uwarunkowań związanych**

z kwalifikowaniem przedsięwzięcia do sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (Dz. U. Nr 257, poz. 2573)

14. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61 poz. 549)

15. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 7 września 2005 r. sprawie kryteriów oraz procedur dopuszczania odpadów do składowania na składowisku odpadów danego typu (Dz. U. Nr 186, poz. 1553)

16. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824)

ZARZĄDZENIA:

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).

Załącznik B

WYKAZ FIRM posiadających uprawnienia w zakresie działań związanych z azbestem na terenie Powiatu Skarżyskiego – stan na grudzień 2008r. (wg danych Starostwa Powiatowego w Skarżysku- Kamiennej)

Lp.	Nazwa Firmy	Adres	Tel.	Decyzja	Odpady
1.	COMAPCT S.A. Regon - brak	ul. Batorego 25 31 – 135 Kraków	048 663-90-41	OS.I.7647/49/01	17 01 05* 17 06 01*
2.	NESCO – POLSKA Sp. z o. o Regon - 016232130.	ul. Kopernika 58 05 – 501 Piaseczno	022 737-01-13	OS.I.7653/1/01	17 01 05* 16 02 06*
3.	PPHU ABBA EKOMED Regon - 870515006	ul. Poznańska 152 82 – 100 Toruń	056 651-44-25	OS.I.7650/7/02	17 06 01* 17 06 05*
4.	PRM – PROMET Sp. z o. o. Regon - 290005426	ul. Silniczna 13 25 – 515 Kielce		OS.I.7647/PNI/2/02	17 06 01* 17 09 03*
5.	Centrum Gospodarki Odpadami, Azbestu i Recyklingu „CARO” Regon - 006057410	ul. Bohaterów Monte Cassino 4/12 22 – 400 Zamość	084 627-30-13	OS.I.7647/3/3/03	17 01 06* 17 06 01* 17 06 05*
6.	TERMOEKSPORT Przedsiębiorstwo Robót Termoizolacyjnych i Antykorozyjnych Regon - brak	ul. Żurawia 24/7 00 – 515 Warszawa	022 821-34-67 621-21-97	OS.I.7647/3/4/03	17 01 06* 17 06 01* 17 06 05*
7.	PPH.P.H.U. GRAMA Piotr Grafowski Regon - 690304850	Os. Gen. Maczka 17 37 – 100 Łańcut	017 852-15-51 859-00-40	OS.I.7647/3/6/03	17 06 01* 17 06 05*
8.	Przedsiębiorstwo Budowlane „BUDOCEX” Regon - 290861390	ul. Chłodna 28 25 – 619 Kielce	041 345-28-72 w. 24	OS.I.7647/3/12/03/04	17 01 06 17 06 01 17 09 03
9.	PPHU „DANMAR” Regon - 290002014	ul. Jodłowa 33 26 – 110 Skarżysko – Kamienna	041 251-24-57	OS.I.7647/1/5/03	Zał. z katalogu
10.	PPHU EKO – SAM Świętokrzyski Regon - 292813171	ul. Kościelna 7 26 – 115 Skarżysko Kościelne	brak	OS.I.7647/1/7/03	Zał. z katalogu

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Skarżyskiego

11.	EKOCHEM – EKOSERVICE Sp. z o. o. Regon – 472339431	ul. Kościuszki 99 90 – 441 Łódź	042 636-97-63 637-07-37	OS.I.7648/1/8/03	10 11 81* 16 01 11* 16 02 12* 17 06 01* 17 06 05*
12.	„HANA” – Henryk Józwik Regon - 290169270	ul. Grottgera 10 26 – 110 Skarżysko - Kamienna	041 253-78-58	OS.I.7647/1/5/04	17 06 01* 17 06 05*
13.	CHEMPOL Sp. z o. o. Regon - 291183354 Środowisko i Innowacje – prawny następca firmy j.w.	Dobrów 8 28 – 142 Tuczepy	015 864-24-46	OS.I.7647/3/1/04	17 06 01* 17 06 05*
14.	RAGAR Firma Remontowo – Budowlana Regon - 356367578	Os. 1000 Lecia 35/16 31 – 610 Kraków	012 648-39-50	OS.I.7647/3/2/2004	17 06 01* 17 06 05*
15.	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o. o. Regon - 850282196	ul. Kwiatkowskiego 8 33 – 101 Tarnów	014 633-06-82 637-27-30	OS.I.7647/3/3/2004	17 06 01* 17 06 05*
16.	Przedsiębiorstwo ARNIKA Regon- 072814650	ul. Mielnickiego 15 43 – 382 Bielsko - Biała	033 818-29-34 818-29-35	OS.I.7647/3/4/2004	17 06 01* 17 06 05*
17.	Przedsiębiorstwo Budownictwa Lądowego MJ Sp. z o. o. Regon - 015323881- 00014	ul. Graniczna 6 Reguły 05 – 816 Michałowice	022 724-32-39 724-15-78	OS.I.7647/3/5/2004	17 06 01* 17 06 05*
18.	EKO – ROCK Sp. J. Regon - 351553224	Chemików J-141, 32–600 Oświęcim Biuro ul. Wrocławska 53 30 – 011 Kraków	012 633-18-55 w. 340	OS.I.7647/3/6/2004	17 06 01* 17 06 05*
19.	SINTAC POLSKA Sp. z o. o. Regon - 271852316	ul. Armii Krajowej 86 05 – 075 Wesola Warszawa	022 812-62-54 812-76-27	OS.I.7647/3/8/2004	17 06 01* 17 06 05*
20.	ALGADER HOFMAN Sp. z o. o. Regon - 015460276	ul. Wólczyńska 133 Bud. 11B 01 – 919 Warszawa	022 864-94-97 864-94-99	OS.I.7647/3/10/2004	17 06 01* 17 06 05*
21.	Firma Handlowo – Usługowa Marek Borowiec Regon 290793010	Ul. Kopernika 146 26 – 110 Skarżysko- Kamienna	041 608-55-48-71	OS.I.7647/1/3/05	16 02 12* 17 06 01* 17 06 05* 17 09 03* 15 02 02*
22.	PHU JUKO Jerzy Szczukocki Regon - 590296934	ul. Zamurowa 8 97 – 300 Piotrków Trybunalski	044 732-69-63 732-69-64	OS.I.7647/3/1/ 2005	17 06 01* 17 06 05*
23.	HYDROGEO-	ul. Ściegiennego 262 A	041 348-06-60	OS.I.7647/3/3/ 2005	17 06 01* 17 06 05*

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Skarżyskiego

	TECHNIKA Sp. z o. o. Regon - 290526131	25 – 116 Kielce			
24.	Przedsiębiorstwo – Handlowo – Usługowe PRODUS Regon - 290355340	ul. Żytunia 7 27 – 400 Ostrowiec Świętokrzyski	041 248-03-96	OS.I.7647/3/2/ 2005	17 06 01* 17 06 05*
25.	CONTEC Sp. z o. o. Regon - 140013735	Ul. Otolińska 21/212 09 – 407 Płock	024 366-22-33	OS.I.7647/3/4 2005	17 06 01* 17 06 05*
26.	Zakład Remontowo – Budowlany AMBROŻY S.J. Regon - 017095600	03 – 982 Warszawa ul. Meissnera 1/3 lok.222	022 831-07-64	OS.I.7647/3/6 2005	17 06 01* 17 06 05*
27.	MECHATRONIK Sp. z o. o. Regon - 291094811	26 – 065 Piekoszów Górki Szczukowskie1	041 335-84-04	OS.I.7647/3/ 10/2005	17 06 01* 17 06 05* 17 09 03* 15 02 02*
28.	BIO – MED. Plus Regon - 292461996	25 – 564 Kielce Tatrzańska141	041 330-12-17	OS.I.7647/3/ 11/2005	06 07 01* 06 13 04* 10 11 81* 10 13 09* 15 01 11* 15 02 02* 16 01 11* 17 06 01* 17 06 03* 17 06 05* 17 08 01*
29.	R & M plettac Sp. z o. o. Regon - 250016326	63 – 500 Ostrzeszów ul. Kościuszki 19	062 587-01-00	OS.I.7647/3/ 14/2005	17 06 01* 17 06 05*
30.	Transport i Metalurgia Sp. z o. o. Regon - 5905322381	97 – 500 Radomsko ul. Reymonta 62	044 685-41-35	OS.I.7647/3/ 15/2005	17 06 01* 17 06 05*
31.	VIKAEKO Regon - 260028221	28 – 200 Staszów ul. Kolejowa 1	Kom. 510128633	OS.I.7647/3/ 16/2005	17 06 01* 17 06 05*
32.	PPH EKO – MIX Regon - 932909625	Ul. Grabiszyńska 163 50 – 950 Wrocław	071 332-41-61	OS.I.7647/3/ 18/2005	17 06 01* 17 06 05*
33.	PWNS ALMAX Sp. z o. o. Regon - 932909625	Ul. Wrocławska 3 26 – 600 Radom	048 362-88-42	OS.I.7647/3/ 18/2005	17 06 01* 17 06 05* 17 01 06*
34.	Firma Remontowo- Budowlana „UTIL” Stanisław Zaslona Regon: 357516572	ul. Dolna 8 Ryczówek 32-310 Klucze	081 534-31-15	OS.I.7647/3/19/05 21.10.2005 r. do 12.09.2015 r.	17 06 01* 17 06 05* 15 02 02*
35.	„KAN-POL” P.P.H.U Iwona Łosiewicz	ul. Storczykowa 30 20-143 Lublin	032 642-03-11	OS.I.7647/3/20/05 21.10.2005 r.	17 06 01* 17 06 05*

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Skarżyskiego

	Regon: 432643462			do 31.08.2015 r.	
36.	POLONICA Sp. z o.o. Producent Pokryć Dachowych Regon: 260033080	ul. 1 Maja 191 25-655 Kielce	041 345-56-40	OS.I.7647/3/20/05 9.10.2005 r. do 10.10.2015	17 06 01* 17 06 05*
37.	ARBUD Zbigniew Rucki Regon: 531051510	Aleja Jana Pawła II 38D/13 47-220 Kędzierzyn- Kozłe	040 472-37-35	OS.I.7647/3/8/05 22.11.2005 r.	17 06 01* 17 06 05*
38.	Przedsiębiorstwo Usług Wodno-Budowlanych „WOD-BUD” Sp. z o.o. Regon: 008020605	ul. Piłsudskiego 14 23-200 Kraśnik	081 825-26-05	OS.I.7647/3/22/05 1.12.2005 r. do 1.12.2015 r.	17 06 01* 17 06 05*
39.	Przedsiębiorstwo Produkcyjno- Handlowo-Usługowe „EKO-SAM ŚWIĘTOKRZYSKI” D. Deredas, T. Jędras, S. Wierzbicka Regon: 292813171	ul. Kościelna 7 26-115 Skarżysko Kościelne	brak	OS.I.7647/1/4/05 27.12.2005 r.	17 06 01* 17 06 03* 17 06 05*
40.	OPTIMA S.C. Lipa Zbigniew, Mitoraj Włodzimierz, Pleszka Cezary Regon 2928788242	Ul. Jana Samsonowicza 18 G 27 – 400 Ostrowiec Świętokrzyski ul. Jaśminowa 33	606210656	OS.I.7647/3/23/05/06 7.02.2006 r. do 8.12.2015 r.	17 06 01* 17 06 05*
41.	H.P.U. JUKAM Regon 498265434	Ul. Jagiellońska 95 34 – 450 Krościenko n/D	608679487	OS.I.7647/3/24/05/06 16.01.2006 r. do 21.12.2015 r.	17 06 01* 17 06 05*
42.	OPTIMA S.C. Lipa Zbigniew, Mitoraj Włodzimierz, Pleszka Cezary (REGON 29878242)	ul. Samsonowicza 18G, 27 – 400 Ostrowiec Świętokrzyski	606210656	OS.I. 7647/3/23/05/06 <u>do 08.12.2015 roku .</u>	17 06 01* 17 06 05*
43.	ALBEKO Sieger Sp. J. (REGON 911337131)	87-510 Kotowy, gm. Skwilno	054 280-02-87	OS.I. 7647/3/1/06 <u>08.12.2015 roku</u>	17 06 01* 17 06 05*
44.	Firmy ENERGIE Sp. z o. o. (REGON 356763110)	Os. Na Stoku 11/30, 31 – 702 Kraków	012 281-35-83	OS.I. 7647/3/3/06 <u>do 06.03.2016 roku .</u>	17 06 01* 17 06 05*
45.	Zakładu Budowlano Usługowo – Handlowego, Jerzy Michalski (REGON 670077386)	ul. Skłodowskiej 17 A m 10 , 26 – 600 Radom	048 363-01-27	OS.I. 7647/3/5/06 <u>do</u> <u>15.03.2016 roku .</u>	17 06 01* 17 06 03* 17 06 05*

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Skarżyskiego

46.	Zakładu Utylizacji Odpadów Przemysłowych (REGON 357060570)	31 – 752 Kraków ul. Mrozowa 9A	012 684-21-57	OS.I. 7647/3/4/06 do 17.03.2016 roku .	17 06 01* 17 06 05*
47.	Firmy Spe-Bau Sp. z o. o. Specjalistyczne prace budowlane (REGON 932885511)	53-439 Wrocław ul. Grabiszyńska 163	071 361-46-12	OS.I. 7647/3/2/06 do 06.03.2016 roku	17 06 01* 17 06 05*
48.	Firmy Handlowo Usługowa PROJEKT – BUD (REGON 591015630)	ul. Podwale 17, 00 – 252 Warszawa	044 725-21-74	OS.I. 7647/3/6/06 do 18.04.2016 roku	17 06 01* 17 06 05*
49.	Spółki z o. o. P. P. U. „TEMPOL” (REGON 278259165)	40 – 155 Katowice ul. Konduktorska 42	032 258-90-04	OS.I. 7647/3/8/06 do 04.05.2016 roku	17 06 01* 17 06 05*
50.	„AUTO-ZŁOM” Bogusław Paź (REGON 830346279)	Przewłoka 46, 26 – 670 Łoniów	509512931	OS.I. 7647/3/13/06 do 02.10.2016 roku	17 06 01* 17 06 05* 17 01 06*
51.	Przedsiębiorstwa Wielobranżowego „ZACH-UTYL” (REGON 260114280)	Górki Szczukowskie 1 , 26 – 065 Piekoszów Zmiana adresu ul. Batalionów Chłopskich 71 25 – 671 Kielce	607043069 041/345-17-83 041/331-71-10 fax 041/345-17-83	OS.I. 7647/3/14/06 do 17.10.2016 roku <u>zmiana</u> <u>OS.I.7647/3/5/07 z</u> <u>12.12.2007 r.</u>	17 06 01* 17 06 05* 17 09 03* 15 02 02*
52.	P.P.H.U.”BOREX” Przemysław Borówka (REGON 290758539)	ul. Kazimierza Jeżewskiego 9 28 – 300 Jędrzejów	041/ 386-53-72	OS.I. 7647/3/15/06/07 do 07.12.2016 roku	17 06 01* 17 06 05*
53.	„GAJAWI” P.P.H.U. Gabriel Rogut (REGON 470672310)	90 – 553 Łódź , ul. Kopernika 56/60	501028153	OS.I. 7647/3/16/06/07 do 21.12.2016 roku	17 01 06* 17 06 01* 17 06 05*
54.	Przedsiębiorstwo Handlowo – Usługowo - Produkcyjne „EURO-GAZ” Sp. J. (REGON 290850943)	26 – 052 Sitkówka – Nowiny, Zgórsko 31a		OS.I.7647/3/4/07	17 01 06* 17 06 01* 17 06 05*
55.	P.H.U.R. „DACH-REM” Stando Szymon, (Regon: 292598689).	ul. Placowa 11, 26 – 130 Suchedniów	041/254-31-25 kom. 603701715	OS.I.7647/1/4/07 do 22.05.2017	15 02 02* 17 06 01* 17 06 03* 17 06 05* 17 09 03*
56.	Zakład Remontowo Budowlany (Regon: 290155261)	ul. Sienkiewicza 19 26 – 110 Skarżysko– Kamienna	041/253-14-40 kom. 603773089	OS.I.7647/1/8/07	15 02 02* 17 06 01* 17 06 03* 17 06 05* 17 09 03*

Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Powiatu Skarżyskiego

57.	Przedsiębiorstwu Handlowo Usługowemu Ol-Kras Piotr Kraska (Regon: 260054193)	Lipowe Pole Plebańskie 41, 26 – 115 Skarżysko Kościelne	kom. 607301757	OS.I.7647/1/6/07	15 02 02* 17 06 01* 17 06 03* 17 06 05* 17 09 03*
58.	F.U. „TOMBUD” Tomasz Grzybowski (Regon: 291083210)	ul. Rejowska 45/48, 26 – 110 Skarżysko–Kamienna	041/251-24-26	OS.I.7647/1/3/08 z dnia 05.05.08	15 02 02* 17 06 01* 17 06 05*
59.	Zakład Ogólnobudowlany Andrzej Niziolek (Regon: 260089056)	Lipowe Pole 60, 26-115 Skarżysko Kościelne	041/251-06-44	OS.I.7647/1/6/08 08.07.2008 r.	17 06 01* 17 06 05*
60.	F.U. „FREEDOM” Hubert Olejarz (Regon: 291172528)	Świeczek 23 26-115 Skarżysko Kościelne	041/251-02-13	OS.I.7647/1/8/08 13.12.2008 r.	15 02 02* 17 06 01* 17 06 05*
61.	Eko-System Regionalna Logistyka Surowcami Wtórnymi Tomasz Pochwała (Regon: 292453695)	Ul. Matejki 2 26-110 Skarżysko-Kamienna	663355313	OS.I.7647/1/2/09 09.04.2009 r.	15 02 02* 17 06 01* 17 06 05*

Załącznik C

**WYKAZ SKŁADOWISK PRZYJMUJĄCYCH ODPADY
ZAWIERAJĄCE AZBEST (źródło: baza danych Ministerstwa Gospodarki)**

Województwo	Gmina	Miejscowość
dolnośląskie	Wałbrzych	Wałbrzych
dolnośląskie	Oława	Godzikowice
świętokrzyskie	Tuczępy	Dobrow
lubelskie	Poniatowa	Poniatowa Wieś
lubuskie	Gorzów Wielkopolski	Chróścik
małopolskie	Bolesław	Ujków Stary
małopolskie	Tarnów	Tarnów
mazowieckie	Sierpc	Rachocin
podkarpackie	Radymno	Młyny
podkarpackie	Pysznica	Pysznica
śląskie	Knurów	Knurów
śląskie	Świętochłowice	Świętochłowice
śląskie	Dąbrowa Górnicza	Dąbrowa Górnicza
zachodniopomorskie	Sianów	Sianów
warmińsko-mazurskie	Zalewo	Półwieś
wielkopolskie	Trzemeszno	Pasieka
wielkopolskie	Konin	Konin
zachodniopomorskie	Myślibórz	Dalsze
zachodniopomorskie	Marianowo	Marianowo
lubelskie	Kraśnik	Kraśnik
kujawsko-pomorskie	Pruszcz	Małociechowo
podlaskie	Miastkowo	Miastkowo
łódzkie	Radomsko	Jadwinówka
kujawsko-pomorskie	Włocławek	Włocławek
dolnośląskie	Żukowice	Głogów
łódzkie	Kleszczów	Bagno-Lubień
śląskie	Dąbrowa Górnicza	Dąbrowa Górnicza
pomorskie	Słupsk	Bierkowo